

A woman in a red bikini is hanging from a wooden ladder on a rocky cliff. The ladder is attached to a dark, textured rock face on the left side of the image. The woman is positioned vertically, with her arms and legs spread out. Below the cliff, the water is a vibrant turquoise color, with some greenery visible on the rocks. The overall scene is a tropical or coastal setting.

HORKÉ MLÉKO

DEBORAH LEVY

Horké mléko

Deborah Levy

Horké mléko

slovar

Text © Deborah Levy, 2016

Czech Edition © Nakladatelství Sloart, s. r. o., Praha, 2018

Translation © Hana Březáková

Všechna práva vyhrazena. Žádná část tohoto díla nesmí být reprodukována nebo využita žádným způsobem a žádnými prostředky, elektronickými nebo mechanickými, včetně fotokopíí, nebo zaznamenána do informačních systémů bez předchozího písemného souhlasu vydavatele.

ISBN 978-80-7529-560-6

Je na tobě, aby ses vymanil ze starých cyklů.

- Hélène Cixous, Smích Medúzy

2015. Almería. Jižní Španělsko. Srpen.

Dnes jsem v baru na pláži upustila na betonovou podlahu notebook. Držela jsem jej v podpaždí a notebook vyklouzl z černého pogumovaného pouzdra (ve tvaru obálky) a spadl monitorem na zem. Displej je teď popraskaný, ale aspoň že počítač stále funguje. Je v něm uložen celý můj život a ví toho o mně víc než kdokoliv jiný.

Tím chci říct, že pokud mám rozbitý notebook, jsem na kusy i já.

Jako spořič obrazovky jsem si nastavila obrázek fialové noční oblohy poseté hvězdami a souhvězdími Mléčné dráhy, jejíž jméno se odvozuje ze starého latinského slova *lactea*. Matka mi kdysi před lety řekla, že mám psát Mléčnou dráhu jako *γαλαξίας κύκλος* a že Aristoteles ji pozoroval z Chalkidiki, pětapadesát kilometrů na východ od novodobé Soluně, kde se narodil můj otec. Stáří nejstarší hvězdy se odhaduje na třináct miliard let, ale hvězdám na mém spořiči obrazovky jsou jen dva roky a vznikly v Číně. Celý vesmír je teď rozbitý.

Nic s tím nenadělám. Ve vedlejším umolousaném městečku je prý jakási kyberkavárna a její majitel prý někdy dokáže opravit menší poruchy počítače, jenže by musel objednat novou obrazovku a trvalo by měsíc, než by dorazila. Budu tady ještě za měsíc? To vážně nevím. Všechno záleží na mé nemocné matce, která teď spí pod moskytiérou ve vedlejším pokoji. Probudí se a vykřikne: „Sofie, přines mi vodu!“ a já jí ji přinesu a voda je vždycky pak špatná. Už si ani nejsem jistá, co to voda vůbec je, ale přinesu jí vodu tak, jak ji chápu já: z lahve v lednici, z lahve, která není v lednici, z konvice, v níž

jsem vodu převažila a pak ji nechala vychladnout. Když se zahledím na hvězdné pole na obrazovce, často se mi tím nejpozoruhodnějším způsobem podaří zcela ztratit pojem o čase.

Je teprve jedenáct večer a já bych se mohla vznášet na zádech v moři a hledět vzhůru na opravdovou noční oblohu a skutečnou Mléčnou dráhu, jenže mám hrůzu z žahavců. Včera odpoledne mne jeden popálil a zůstal mi po něm ošklivý napuchlý rudý šrám nahoře na levé paži. Musela jsem běžet po horkém písku do chatky první pomoci na konci pláže a nechat si na to dát jakousi mast od studenta (vousatého), který má v popisu práce celý den tam jenom sedět a ošetřovat požahané turisty. Řekl mi, že ve Španělsku jim říkají medúzy. Myslela jsem si, že Medúza je řecká bohyně, která byla prokleta a stala se zrůdou a její mocný pohled proměnil každého, kdo se na ni podíval, v kámen. Tak proč by po ní měl být pojmenovaný mořský tvor? Řekl, že to je sice pravda, ale chapadla toho tvora přece připomínají vlasy Medúzy, které jsou vždycky vyobrazovány jako propletená změt svíjejících se hadích těl.

Všimla jsem si podobizny Medúzy natištěné na žluté výstražné vlajce před chatkou. Místo zubů měla kly a taky měla děsivé oči.

„Když venku vlaje vlajka s Medúzou, je lepší vůbec nechodit plavat. Je to opravdu jen na tvoje vlastní riziko.“

Zlehka přešel požahané místo vatovým tamponem, jež předtím namočil do ohřáté mořské vody, a pak mne požádal, abych vyplnila formulář, který vypadal jako petice. Byl to seznam lidí, jež toho dne požahaly v moři blízko pláže medúzy. Měla jsem tam vepsat svoje jméno, věk, povolání a zemi původu. To je spousta věcí k přemýšlení, když vám otéká paže a neskutečně to pálí. Vysvětlil mi, že je jeho povinností požádat mne o vyplnění formuláře, aby prý mohla chatka první pomoci zůstat v době krize ve Španělsku dál otevřená. Pokud nebudou mít turisté důvod využívat tuto službu, propustí je z práce, takže zjevně měl z medúz radost. Zajišťovaly mu potravu pro jeho žaludek a benzin pro jeho moped.

Když jsem se zadívala do formuláře, uviděla jsem, že věk lidí na pláži, které požahaly medúzy, se různí od sedmi do sedmdesáti čtyř let a že většinou pocházejí ze všech koutů Španělska, ale bylo tam i pár turistů z Británie a kdosi z Terstu. Tam jsem se vždycky chtěla podívat, protože to zní jako „tristní“, což je docela hezké slovo, i když ve francouzštině to znamená žalostný. Ve španělštině existuje výraz *tristeza*, což má ještě hlubší a vážnější význam než francouzský žal, připomíná spíš bolestné sténání než šepot.

Během plavání jsem žádnou medúzu neviděla, ale student mi vysvětlil, že mají velmi dlouhá chapadla, takže mohou oběť požahat i zdálky. Ukazovák měl lepkavý od masti, kterou mi vtíral do kůže na paži. Zdálo se, že toho o medúzách ví docela dost. Jsou průsvitné, protože jejich tělo tvoří z pětadesáti procent voda, takže snadno splynou s prostředím. Jedním z důvodů, proč jsou ve světových oceánech tak přemnožené, je nadměrný rybolov. Upozornil mne, že ze všeho nejdůležitější je si požahaná místa neškrábat ani nedřít. Na paži bych stále mohla mít pár zbylých buněk z medúzy, a kdybych si zraněné místo škrábala, mohl by se z nich uvolnit další jed, ale ta jeho speciální mast prý žahavé buňky deaktivuje. Mluvil a já se dívala na jeho měkké, růžové rty pulzující uprostřed jeho vousů jako medúza v moři. Podal mi špaček tužky a požádal mne, abych vyplnila formulář.

Jméno: Sofie Papastergiadisová

Věk: 25

Země původu: Velká Británie

Povolání:

Medúzám je přece jedno, čím se živím, tak jaký má tahle otázka smysl? Tohle je pro mne bolestná záležitost, bolestnější než požahaná paže a větší problém než moje příjmení, které nikdo nedokáže správně vyslovit ani vyhláskovat. Řekla jsem mu, že mám diplom z antropologie, ale prozatím pracuju v jedné kavárně v západní části Londýna – jmenuje

se Coffee House a máme tam bezplatné wi-fi připojení a renovované kostelní lavice. Pečeme tam svoje vlastní fazole a připravujeme tři druhy domácího espressa... takže nevím, co mám do kolonky „Povolání“ napsat.

Student se popotáhl za vousy. „Takže antropoložka? To jako studuješ primitivní lidi?“

„Ano, ale jediným primitivním člověkem, kterého jsem kdy studovala, jsem já.“

Náhle mne zaplavil stesk po britských příjemných, vlahých parcích. Zatoužila jsem natáhnout se do zelené trávy, kde se mezi stébly nevznášejí žádné medúzy. Nikde v Almerii zelená tráva neroste, tedy kromě golfových hřišť. Zaprášené holé kopce jsou tak vyprahlé, že tam natáčejí filmové spaghetti westerny – v jednom z nich dokonce hrál Clint Eastwood. Skuteční kovbojové museli mít po celou dobu rozpraskané rty, protože ty moje začaly ve slunečním žáru pukat poměrně brzy a musela jsem si je každý den natírat balzámem. Že by kovbojové místo toho používali zvířecí tuk? Upírali zrak do nekonečné oblohy a postrádali polibky a něhu? A pomíjely jejich vlastní trable v záhadnosti vesmíru tak, jak se to někdy stává mně, když hledím na galaxie na svém momentálně rozbitém displeji?

Zdálo se, že student toho ví docela dost nejenom o medúzách, ale také o antropologii, a prý by mi rád na dobu mého pobytu ve Španělsku navrhl téma pro „originální terénní výzkum“. „Viděla jsi ty bílé plastové struktury, co pokrývají krajinu po celé Almerii?“

Ano, ty přízračné bílé plasty jsem *viděla*. Táhnou se přes pláně a údolí, tak daleko, kam až oko dohlédne.

„Jsou to skleníky,“ řekl. „Teplota uvnitř těchto pouštních farem dosahuje až pětačtyřiceti stupňů. Zaměstnávají tam ilegální přistěhovalce, kteří sbírají rajčata a papriky pro supermarkety, ale víceméně je to otroctví.“

Totéž jsem si myslela i já. Cokoliv zakrytého je vždycky zajímavé. Pod krytem pokaždé něco je. Nic se nedá zakrýt. Když jsem byla malá, zakrývala jsem si tvář dlaněmi, aby ni-

kdo nevěděl, že tam jsem. A pak jsem zjistila, že když si zakrývám tvář, tím víc mě to zviditelňuje, protože všichni chtějí vědět, co v první řadě chci schovat.

Podíval se na moje příjmení na formuláři a pak na palec své levé ruky, který začal ohýbat, jako by se chtěl ujistit, zda mu kloub stále funguje.

„Ty jsi Řekyně, je to tak?“

Je tak roztěkaný, až mne to znepokojuje. Ve skutečnosti se na mě nikdy přímo nepodívá. Odrecituju to, co obvykle: můj otec je Řek, moje matka Angličanka, narodila jsem se v Británii.

„Řecko je menší země než Španělsko, ale nedokáže splácat svoje dluhy. Ten sen skončil.“

Zeptala jsem se ho, zda hovoří o ekonomice. Odpověděl, že ano. Navštěvoval magisterské studium na filozofické fakultě univerzity v Granadě, ale považoval za štěstí, že získal prázdninovou brigádu v chatce první pomoci. Kdyby v Coffee House nabírali nové lidi, jakmile dostuduje, zamířil by do Londýna. Nevěděl, proč řekl, že ten sen skončil, protože něčemu takovému sám nevěřil. Zřejmě si to někde přečetl a uvízlo mu to v paměti. Sám se s tím ale neztotožňoval, s větou „ten sen skončil“. Tak především, čím to byl sen? Jediným veřejně známým snem, který si dokázal vybavit, byl ten z proslovu Martina Luthera Kinga, „Mám sen...“, jenže věta, že sen skončil, naznačuje, že něco začalo a teď to skončilo. Pouze tomu, komu se zmíněný sen zdál, příslušelo, aby řekl, že skončil, a nikdo jiný to za něj říct nemohl.

A pak mi celou větu řekl v řečtině a vypadal překvapeně, když jsem mu pověděla, že sama řecky nemluvím.

Skutečnost, že mám příjmení Papastergiadisová a nehovořím řečí svého otce, mne neustále uvádí do rozpaků.

„Moje matka je Angličanka.“

„Ano,“ řekl svou dokonalou angličtinou. „Já byl v Řecku jen jednou, na Skiathosu, ale podařilo se mi pochytit pár vět.“

Měla jsem pocit, jako by mne tak trochu urážel, že nejsem dostatečně řecká. Můj otec matku opustil, když mi bylo pět

a ona sama je Angličanka a většinou se mnou mluví anglicky. Co se o to vůbec zajímal? Byl tam přece pouze od toho, aby mi ošetřil místa požahaná od medúz.

„Viděl jsem tě s tvou mámou na plaza.“

„Hm.“

„Ona nemůže chodit?“

„Rose někdy chodit může, jindy zas ne.“

„Tvoje máma se jmenuje Rose?“

„No.“

„A ty jí říkáš jménem?“

„Jasně.“

„Ty jí neříkáš mami?“

„Ne.“

Malá lednička hučící v koutě chatky první pomoci byla jako nějaký studený tvor, který je mrtvý, ale stále sebou škube. Říkala jsem si, zda v ní jsou lahve s vodou. *Agua con gas*, *agua sin gas*. Neustále přemýšlím, jak docílit toho, aby byla voda pro matku spíš správná než špatná.

Student se podíval na hodinky. „Podle nařízení tu musí každý, koho požahala medúza, zůstat po ošetření ještě pět minut. To proto, abych se ujistil, že nedostane infarkt nebo nedojde k nějaké jiné reakci.“

Znovu ukázal na kolonku „Povolání“ na formuláři, kterou jsem dosud nevyplnila.

Snad za to mohla bolest požahaného místa, ale zjistila jsem, že mu vyprávím o svém patetickém malém životě. „Já vlastně ani nemám zaměstnání jako takové, spíš jen vykonávám práci pečovatelky. Starám se o svoji mámu Rose.“

Zatímco jsem mluvila, sjížděl si prsty dolů po holeních.

„Sem do Španělska jsme přijely proto, abychom navštívily Gomézovu kliniku, kde by snad konečně mohli zjistit, co s nohama vlastně má. První schůzku máme dohodnutou za tři dny.“

„Tvoje máma trpí nějakou paralýzou?“

„To nevíme. Je to záhada. Trvá to už docela dlouho.“

Začal rozbalovat kousek bílého chleba zabaleného do smršťovací fólie. Napadlo mě, že to asi bude další prostředek k ošetření požahaného místa, ale ukázalo se, že tam má sendvič s burákovým máslem. Řekl mi, že to je jeho oblíbený oběd. Ukousl si z něj malé sousto, a zatímco přežvykoval, jeho černé lesklé vousy se hýbaly sem a tam. Zjevně ví, co je to Gomézova klinika. Je prý velmi renomovaná. A také zná ženu, která nám pronajala malý čtvercový apartmán na pláži. Vybraly jsme si jej proto, že uvnitř nejsou žádné schody. Všechno se nachází na jednom podlaží, dvě ložnice jsou vedle sebe, hned u kuchyně, a je to v blízkosti hlavního náměstí a všech kaváren a místního supermarketu. Taky je to blízko potápěčské školy, Escuela de Buceo y Náutica, bílé patrové kostky s okny ve tvaru střílen. Dole v recepci zrovna malují. Dva Mexičané se každého rána pustí do práce se dvěma obřími kbelíky bílé barvy. K železné tyči na střešní terase je přivázaný hubený německý ovčák a celý den tam vyje. Patří Pablovi, který je ředitelem potápěčské školy, jenže tráví celé dny na počítači, kde hraje hru, co se jmenuje *Nekonečné potápění*. Ten bláznivý pes ustavičně škube za řetěz a každou chvíli se snaží skočit ze střechy dolů.

„Pabla nemá nikdo rád,“ souhlasil student. „Je to takový ten typ, co by oškubal kuře zaživa.“

„Hm, to by možná bylo dobré téma pro antropologický terénní výzkum,“ řekla jsem.

„Co jako?“

„To, proč nemá Pabla nikdo rád.“

Student zvedl tři prsty. Asi to mělo znamenat, že musím zůstat v chatce ještě tři minuty.

Každého rána dávají instruktoři v potápěčské škole zájemcům o potápění konzultaci, jak si správně navlékat potápěčské obleky. Z toho, že je tam ten pes soustavně uvázaný, nejsou zrovna nadšení, ale musejí se smířit s tím, že to tak prostě je. Jejich druhým úkolem je nalít trychtýřem benzin do plastových kanystrů, odvézt je po písku na elektrickém vozítku na břeh a naložit je do člunu, což je docela složitý

postup, když to porovnám se švédským masérem Ingmarem, který obvykle ve stejnou dobu staví na pláži svůj stan. Ingmar dopravuje svoje masážní lehátko na pláž tak, že k jeho nohám připevnil pingpongové míčky, jimiž klouže po písku. Osobně si mi ohledně Pablova psa postěžoval, jako kdyby skutečnost, že náhodou bydlím hned vedle potápěčské školy, znamenala, že toho nebohého ovčáka jaksi spoluvlastním. Ingmarovi klienti se nikdy nemohou řádně uvolnit, protože ten pes po celou dobu jejich aromaterapeutické masáže kňučí, vyje, štěká a snaží se zabít.

Student v chatce první pomoci se mne zeptal, jestli pořád dýchám.

Začínám mít dojem, že by si mě tam rád nechal.

Zvedl jeden prst. „Musíš tu zůstat ještě minutu a já se tě pak budu muset znovu zeptat, jak ti je.“

Toužím po větším životě.

Většinou si připadám jako totální nešťastnice, ale raději budu pracovat v Coffee Housu, než bych se nechala najmout na to, abych prováděla průzkum, proč zákazníci upřednostňují jeden druh pracího prášku před jiným. Většina studentů, s nimiž jsem chodila na fakultu, skončila tak, že se z nich stali marketingoví etnografové. Etnografie znamená zkoumání určité kultury a marketingový průzkum je rovněž druhem kultury (kde lidé žijí, jaké životní prostředí obývají, jak mají úlohu praní prádla rozdělenou mezi členy rodiny...), ale nakonec je to všechno jen o prodeji zboží. A vlastně si ani nejsem jistá, jestli by se mi chtělo provádět původní terénní výzkum, který vyžaduje ležení v houpací síti a pozorování posvátného buvola pasoucího se ve stínu.

Když jsem řekla, že analyzovat, proč každý nenávidí Pabla, by bylo dobrým tématem terénního výzkumu, ani trochu jsem nežertovala.

Pro mne ten sen skončil. Začal v den, kdy jsem nechala svoji chromou mámu trhat samotnou hrušky ze stromu v naší zahradě ve východním Londýně, toho podzimu, co jsem si sbalila věci a odešla jsem na univerzitu. Získala jsem

červený diplom. Sen pokračoval, když jsem studovala dál, abych získala magisterský titul. Skončil, když máma onemocněla a já musela zanechat doktorandského studia. Nedokončená dizertační práce, kterou jsem za tím účelem psala, se stále skrývá ve formě digitálního souboru za rozbitým spořičem obrazovky notebooku. Jako nepotvrzená sebevražda.

Ano, některé věci nabývají na objemu (nedostatek směru v mém životě), jenže ne ty správné. Zvětšují se sušenky v Coffee Housu (už dosahují velikosti mé hlavy), stále větší jsou recepty (na takovém receptu je tolik informací, že by to skoro bylo samo o sobě téma pro terénní výzkum), také moje stehna nabývají na objemu (strava sestávající ze sendvičů a sladkého pečiva...). Můj bankovní účet se zmenšuje a stejně tak i mučenky jedlé (třebaže granátová jablka se zvětšují a zároveň narůstá znečištění ovzduší, stejně jako moje hanba, že spím pět nocí v týdnu ve skladištní místnůstce nad Coffee Housem). Většinu nocí v Londýně se takřka v mrákotách zhrouťím na úzkou dětskou postel. Pro pozdní příchod do práce nikdy nemám výmluvu. Na mém zaměstnání jsou vůbec nejhorší zákazníci, kteří po mně chtějí, abych se vyznala v jejich cestovních bezdrátových myších a nabíječkách. Jsou na cestě někam jinam, zatímco já po nich sbírám špinavé šálky a píšu cenovky na tvarohové dorty.

Zadupala jsem nohama, abych se přestala soustředit na šubavou bolest v paži. A pak jsem si všimla, že šňůrky od vršku mých plavek, co se zavazují za krkem, jsou uvolněné, a zatímco jsem dupala, prsa mi poskakovala nahoru a dolů. Šňůrky se musely rozvázat, zatímco jsem plavala, což znamená, že když jsem běžela po pláži do chatky první pomoci, horní díl plavek mi pořádně nezakrýval řadra. Možná proto ten student po celou dobu našeho rozhovoru nevěděl kam s očima. Otočila jsem se k němu zády a znovu si šňůrky zavázala.

„Jak se cítíš?“

„Jsem v pořádku.“

„Tak můžeš jít.“

Když jsem se k němu otočila zpátky, jeho oči zalétly k mým nově zakrytým prsům.

„Nevyplnila jsi Povolání.“

Vzala jsem tužku a napsala tam ČÍŠNICE.

Matka mne požádala, abych jí vyprala žluté šaty s potiskem slunečnic, protože si je chce vzít na první návštěvu na Gómezově klinice. Nevadí mi to. Ráda peru šaty v ruce a větším je ven, aby uschly na slunci. Pálení v požahaném místě opět zesílilo, i navzdory masti, kterou mě student namazal. Obličej mne také pálil, ale myslím, že to spíš bylo kvůli rozpakům, co jsem pociťovala, když jsem vyplňovala kolonku „Povolání“. Jako by jed uvolněný medúzou, jež mne požahala, uvolnil nějaký další jed, který se skrýval ve mně. V pondělí matka lékaři předloží množství svých různorodých symptomů, jako výběr záhadných kanapek. A já budu držet ták.

Tamhle jde. Nádherná řecká dívka kráčí po pláži v bikinách. Mezi jejím tělem a mým je stín. Někdy za sebou táhne chodidla v písku. Nemá nikoho, kdo by jí namazal záda opalovacím krémem, a někdy říká ano a někdy zase ne.

Doktor Gómez

Cesta, kterou jsme započaly, s úmyslem nalézt léčbu pro mou matku, je předlouhá. A řidič taxíku, jehož jsme si objednaly, aby nás odvezl na Gómezovu kliniku, rozhodně nemohl znát příčinu naší nervozity ani netušil, co všechno je v sázce.

Započaly jsme novou kapitolu v historii matčiných nohou a ta nás zavedla do polopouště jižního Španělska.

Nejde o žádnou bezvýznamnou záležitost. Abychom mohly zaplatit léčbu na Gómezově klinice, musely jsme opětovně náš dům zatížit hypotékou. Celkové náklady činily dvacet pět tisíc euro, což rozhodně není zanedbatelná částka, vycházející z toho, že se o matčiny symptomy zajímám tak dlouho, co jen pamatuju.

Moje vlastní pátrání probíhá již zhruba dvacet let z pětadvaceti let mého života. Možná déle. Když mi byly čtyři, zeptala jsem se jí, co je to bolest hlavy. Odpověděla mi, že to je pocit, jako by jí v hlavě bouchaly dveře. Stala jsem se skvělým čtenářem myšlenek, což znamená, že její hlava je moje hlava. Po celou dobu tam bouchá spousta dveří a já jsem toho hlavním svědkem.

Jestliže považuju samu sebe za nedobrovolného detektiva prahnoucího po spravedlnosti, činí to z její nemoci nevyřešený zločin? Pokud ano, kdo je zločinec a kdo oběť? Snaha dešifrovat její nářky a bolesti, jejich spouštěče a motivace je pro antropologa dobrým tréninkem. Byly chvíle, kdy jsem si myslela, že jsem na pokraji významného objevu, a už jsem skoro věděla, kde jsou zakopané mrtvoly, ale moje pátrání zase něco zmařilo. Rose prostě přijde s novým a naprosto zá-

hadným symptomem, na který jí předepíší nový a naprosto záhadný lék. Britští doktoři jí nedávno napsali na nohy antidepresivum. Tak mi to aspoň řekla – prý by mělo působit na nervová zakončení v chodidlech.

Gómezova klinika se nacházela v blízkosti města Carboneras, proslulého svou cementárnou. Jízda tam měla trvat půlhodiny. Matka a já jsme seděly vzadu v taxíku a třásly jsme se zimou, protože klimatizace proměnila pouštní horko v cosi, co se dost podobalo sibiřskému mrazu. Řidič nám vysvětlil, že výraz *carboneras* znamená uhelné bunkry a že hory kolem byly kdysi porostlé lesy, které byly vykáčeny kvůli uhlí. Krajina byla zbavena porostu kvůli továrním „pecím“.

Zeptala jsem se ho, zda by mu nevadilo vypnout klimatizaci.

Taxikář odpověděl, že klimatizace se ve voze spouští automaticky a nic s tím nenadělá, ale mohl by nám prý poradit, kde najdeme pláže s průzračnou čistou vodou.

„Nejlepší pláž je Playa de los Muertos, což znamená Pláž mrtvých. Nachází se jen pět kilometrů na jih od města. Dostanete se tam, když budete dvacet minut sestupovat po úbočí hory. Žádná cesta tam nevede.“

Rose se naklonila dopředu a zaťukala mu na rameno. „Jsme tady proto, že trpím onemocněním kostí a nemůžu chodit.“ Zamračila se na umělohmotný růženec, který měl zavěšený na zrcátku. Rose je zanícená ateistka, o to větší od té doby, co se můj otec obrátil na víru.

Rty jí následkem extrémního chladu v taxíku úplně zmodraly. „Co se týče Pláže mrtvých,“ zachvěla se, když to říkala – „ještě tam docela nejsem, i když vím, že by rozhodně bylo milejší plavat si v průzračné čisté vodě než hořet v pekelné výhni, kvůli které budou muset být pokáceny všechny stromy na světě a každá hora bude zbavena porostu kvůli uhlí.“ Její yorkshirský přízvuk nahněvaně zesílil, což se stávalo vždycy, když se vyžívala v nějakém argumentu.

Řidič upíral pozornost na mouchu, která se usadila na jeho volantu. „Nechcete se mě objednat i na zpáteční cestu?“